

CICLE DE SEMINARIS WEB 23/24

APRENENTATGES I REFLEXIONS COMPARTIDES III

AVALUACIÓ

ASSETJAMENT

NEUROCIÈNCIA

DIGITALITZACIÓ

ABANDONAMENT FP

Laboratori de Recerca en Formació i Innovació Professional

Irie (EIC)

UIB-GOIB
Institut de Recerca i Innovació Educativa
Educatió i Ciutadania

CICLE DE SEMINARIS WEB 23/24

APRENENTATGES I REFLEXIONS COMPARTIDES III

“Prevenir l’abandonament a l’FP”

Aquesta presentació és part del projecte PID2019-108342RB-I00 finançat pel Ministeri d’Economia i Competitivitat en el marc del Programa Reptes d’Investigació 2019

FRANCESCA SALVÀ

Doctora en Ciències de l'Educació i catedràtica d'universitat en el Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB.

CARME PINYA

Doctora en Ciències de l'Educació i professora del Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació de la UIB.

L'abandonament dels estudis a l'FP

Percentatge d'alumnat de nou ingrés en el curs 2017-18, que no titula ni està matriculat en el sistema educatiu el curs 2020-21

	ESPANYA	I. BALEARS
FPGB	38.4	31.7
FPGM	27.7	29.4
FPGS	17.5	17.9

Font: Ministerio de Educación y Formación Profesional (2023). Estadística del Seguimiento educativo y rendimiento académico del alumnado que accede a FP – 2020-21. Nota resumen. Elaboració propia.

Què en sabem? Quins conceptes ens són d'utilitat?

Estudi europeu APEFP:

- European Centre for the Development of Vocational Training (2016). *Leaving education early: putting vocational education and training centre stage. Volume I: investigating causes and extent*. Publications Office, Cedefop research paper, 57.

Les raons de l'abandonament: principals aportacions de la literatura científica espanyola

Personales y familiares

- Hombre, dificultades económicas, origen inmigrante.
- Falta de compromiso y apoyo familiar
- Bajo nivel educativo de progenitores (especialmente el de la madre)
- Status ocupacional de progenitores (situaciones de paro)
- Conductas disruptivas
- Itinerarios erráticos en la ESO (repeticiones y expulsiones)
- Baja motivación hacia la formación.
- Elección de los estudios por defecto (falta de orientación académica y profesional)
- Baja identidad profesional
- No vinculación con el profesorado (malas relaciones)
- Falta de vínculo con los y las iguales

Organización de la formación

- Vías de entrada en la formación profesional (selección alumnado y desvío hacia formación profesional de aquel alumnado con un menor rendimiento educativo)
- Orientación educativa y profesional no realista (opciones profesionales y funcionamiento de la FP)
- Falta de adaptación al perfil heterogéneo del alumnado (no atención a la diversidad).
- Aprendizajes teóricos y no conectados con la práctica profesional
- Ratios elevadas
- Ausencia de plazas en Formación Profesional
- Mayor porcentaje de ATEF
- Menor gasto público
- por alumno/a

Mercado de trabajo

- Atracción del mercado de trabajo (contratación de personas poco cualificadas)
- Especialización en un sólo sector económico (especialmente en el sector servicios)
- Alta ocupación en profesiones elementales

Les raons de l'abandonament: principals aportacions de la literatura científica espanyola

Personales y familiares

- Mujer, sin dificultades económicas
- Compromiso y apoyo familiar
- Madre con mayor nivel de estudios
- Ambos progenitores trabajan
- Itinerarios previos sin repeticiones ni expulsiones
- Elección expresiva de los estudios (Les gustan)
- Percepción de la utilidad de los estudios
- Vinculación con el profesorado (expectativas positivas, proximidad y disponibilidad)

Organización de la formación

- Flexibilización del currículum y adaptación a las necesidades del alumnado
- Evaluación basada en procesos
- Metodologías activas de enseñanza-aprendizaje
- Aprendizaje práctico y conectado con el mercado laboral
- Ratios bajas y estabilidad del profesorado
- Incremento de las plazas de formación profesional
- Menor porcentaje de ATEF
- Mayor gasto público por alumno/a
- Menor porcentaje de población (25-64) con nivel educativo bajo

Mercado de trabajo

- Mayor diversificación y ocupación de los sectores económicos (Industria)
- Bajas tasas de paro
- Menor peso del empleo en ocupaciones elementales

La pràctica docent i la prevenció de l'abandonament a la formació professional

UNIÓN EUROPEA
Fondo Europeo de
Desarrollo Regional

Aquest projecte està finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat en el marc del Programa Reptes d'Investigació 2019 (PID2019-108342RB-I00)

Antecedents:

Itineraris d'èxit i abandonament a la Formació Professional del sistema educatiu nivell I i 2

- La influència dels factors socioeducatius i econòmics en els itineraris escolars
- Importància de la vinculació amb el professorat
- Validació d'un qüestionari sobre la vinculació de l'alumnat de FP

Equip investigador, Universitat de les Illes Balears:

Francesca Salvà

Carme Pinya

Miquel F. Oliver

Maria Teresa Adame

Elena Quintana

Olaya Álvarez

Maria Tugores

Carlos Vecina

Arturo García

Consell assessor:

Lázaro Moreno, Universitat d'Estocolm

Geir H. Moshuus, Universitat del Sud-est de Noruega

Irene Psifidou, Centre Europeu per al Desenvolupament de la Formació Professional (CEDEFOP)

Fernando Marhuenda, Universitat de València

Iñaki Monge, Centre de Professorat d'Eivissa

Margalida Poquet, CIFP Son Llebre

Cristina Julià, Cambra de Comerç de Mallorca

Jean-Louis Berger, Universitat de Fribourg

Lluc Mas, expert en formació professional

Finalitat:

El projecte té com a finalitat aprofundir en el coneixement dels estils i pràctiques docents del professorat de FPB i FPGM i com aquests es relacionen amb resultats educatius per tal de dissenyar, implementar i avaluar accions que promoguin la generalització de pràctiques educatives beneficioses en termes de prevenció de l'abandonament dels estudis.

Punt de partida...

- I. La vinculació de l'alumnat amb el professorat actua com a factor de prevenció de l'ATEFP (Davis i Dupper, 2004; Archambault, Janosz, Morizot i Pagani, 2009; Lessard, Poirier i Fortin, 2010; Whannell i Allen, 2011).
- II. Els estils d'ensenyament-aprenentatge i les pràctiques pedagògiques del professorat són elements clau per afavorir aquesta vinculació i, per tant, per prevenir l'abandonament (Reeve, 2004; Jang, Deci i Reeve, 2010; Alterman et al. 2019)

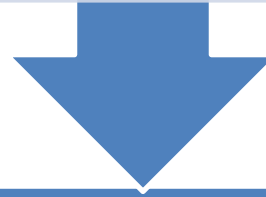
Importància del rol docent (Wentzel, 2009; Taylor i Parsons, 2011)

Elements clau per prevenir l'abandonament:

Vinculació

Motivació

Aprenentatge

Teoria de l'autodeterminació (SDT)
(Vansteenkiste i Ryan, 2013; Ryan i Deci, 2017)

Relacions amb el grup i amb els docents

Sentiment de competència

Autonomia, sentir-se capaç de decidir

motivació intrínseca de l'alumnat

aprenentatge autorregulat

(Jang, Deci i Reeve, 2010; Aelterman et al., 2019)

L'estil d'ensenyament i les percepcions docents sobre l'alumnat es reflexa en els resultats acadèmics i té influència directa en la intenció d'abandonament.

Aelterman et al., 2019 estableix quatre dimensions dels estils d'ensenyament:

- Suport a l'autonomia
- Estructura en l'ensenyament
- Control
- Caos

Objectius

1. Obtenir nous coneixements sobre les característiques dels estils d'ensenyament i les pràctiques pedagògiques, així com la seva relació amb resultats acadèmics i la prevenció de l'abandonament a FP
2. Identificar i descriure pràctiques d'èxit d'acord als resultats obtinguts
3. Promoure la generalització de les pràctiques d'èxit per reduir l'abandonament dels estudis a FPB i FPGM

1. Els estils d'ensenyament i les pràctiques pedagògiques del professorat de FPB i FPGM són elements clau per a la millora dels resultats acadèmics de l'alumnat i per prevenir l'abandonament dels estudis.
2. La identificació dels estils d'ensenyament i les pràctiques pedagògiques relacionades amb bons resultats acadèmics de l'alumnat i baixes taxes d'abandonament aportarà evidències científiques per al desenvolupament de pràctiques d'èxit.
3. La transferència d'aquestes pràctiques d'èxit entre el professorat influirà positivament en els resultats acadèmics i la prevenció de l'abandonament.

Hipòtesis

El projecte s'estructura en dues fases:

1

Fase descriptivo-
explicativa

2

Fase d'aplicació i
transferència

Fase I: descriptivo-explicativa (1r i 2n any)

Identificació i anàlisi dels estils d'ensenyament i la seva relació amb resultats acadèmics: condicions per al desenvolupament de pràctiques educatives d'èxit.

1. Revisió sistemàtica de la literatura
2. Recollida i anàlisi estadística sobre estils d'ensenyament i pràctiques pedagògiques i la seva relació amb resultats acadèmics.
3. Grups de discussió per analitzar les dades resultants.
4. Identificació i descripció de les pràctiques educatives d'èxit identificades.

Els estils d'ensenyament s'analitzen a partir de dues eines validades:

1. ESE: Escala d'Autoeficàcia percebuda per el professorat: recull el sentiment d'autoeficàcia del professorat a partir d'una escala d'1 a 9.

2. SIS: Situations in School: recull 15 situacions que són valorades per el docent d'1 a 7.

+ dades sociodemogràfiques (TALIS)

+ resultats acadèmics

Mostra: 396

FPB 157	FPGM 239
17 famílies professionals	
36 graus/cursos	
40 centres educatius	

PRINCIPALS RESULTATS

ESE:

- L'**autoeficàcia** percebuda per el professorat de FP és un factor que se relaciona amb rendiment acadèmic i amb prevenció d'abandonament (en positiu i en negatiu)
- **Eficàcia en ajustar la dificultat predictor positiu** del rendiment acadèmic: Ajustar la dificultat, respondre a les necessitats de l'alumnat... Tenen a veure amb la vinculació i en són essencials

SIS:

- Les **dones presenten puntuacions** significativament **més altes** en els estils d'ensenyament basats en el **Suport a l'Autonomia i l'Estructura**
- Les **dones presenten puntuacions** significativament **més baixes** en els estils d'ensenyament basats en el **Control i Caos**
- El **professorat de FP Bàsica presenta** puntuacions **més altes** en l'estil d'ensenyament basat en el **Suport a l'Autonomia**

Fase 2: aplicació

Elaboració, implementació i avaluació d'un pla pilot centrat en el desenvolupament de pràctiques docents d'èxit com a estratègia central per a la prevenció de l'abandonament.

1. Disseny consensuat i participatiu del pla amb els centres implicats.
2. Implementació documentat del pla (entrevistes, grups de discussió, registre anecdòtic, anàlisi de documents i revisió de taxes d'abandonament i de resultats acadèmics).
3. Seguiment i avaluació del pla (satisfacció dels agents implicats, avaluació de viabilitat, revisió de taxes d'abandonament i resultats acadèmics)

Cooperativa Es Liceu

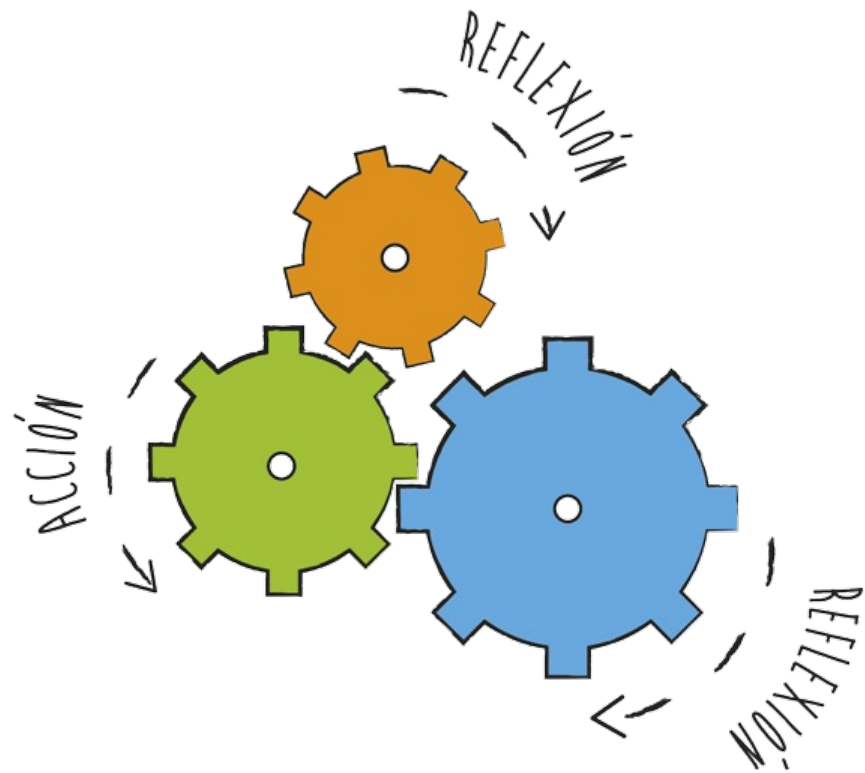
CIFP Juníper Serra

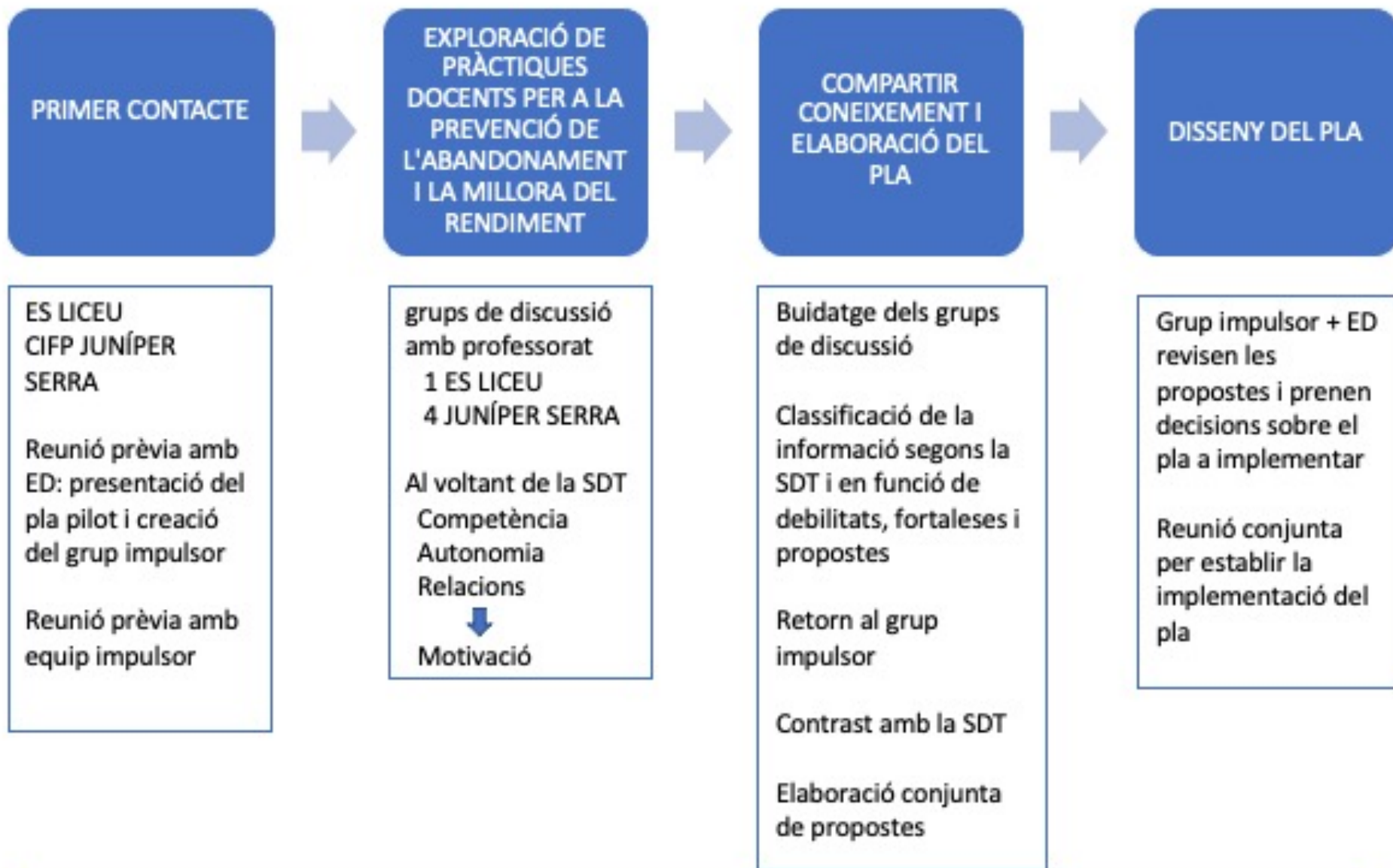
- ✓ Predisposició cap a projectes de millora
- ✓ Interès per el projecte
- ✓ Equips directius i equips docents compromesos
- ✓ Alts nivells de participació a la fase quantitativa
- ✓ Centres amb característiques diverses

INVESTIGACIÓ-ACCIÓ:

Espais de participació, investigació, planificació, acció i avaluació

És una reflexió sobre la pràctica educativa que no busca aprofundir en la generalització de resultats, sinó que **pretén transformar una realitat concreta**. Procés que es pretén assolir amb la **innovació educativa**

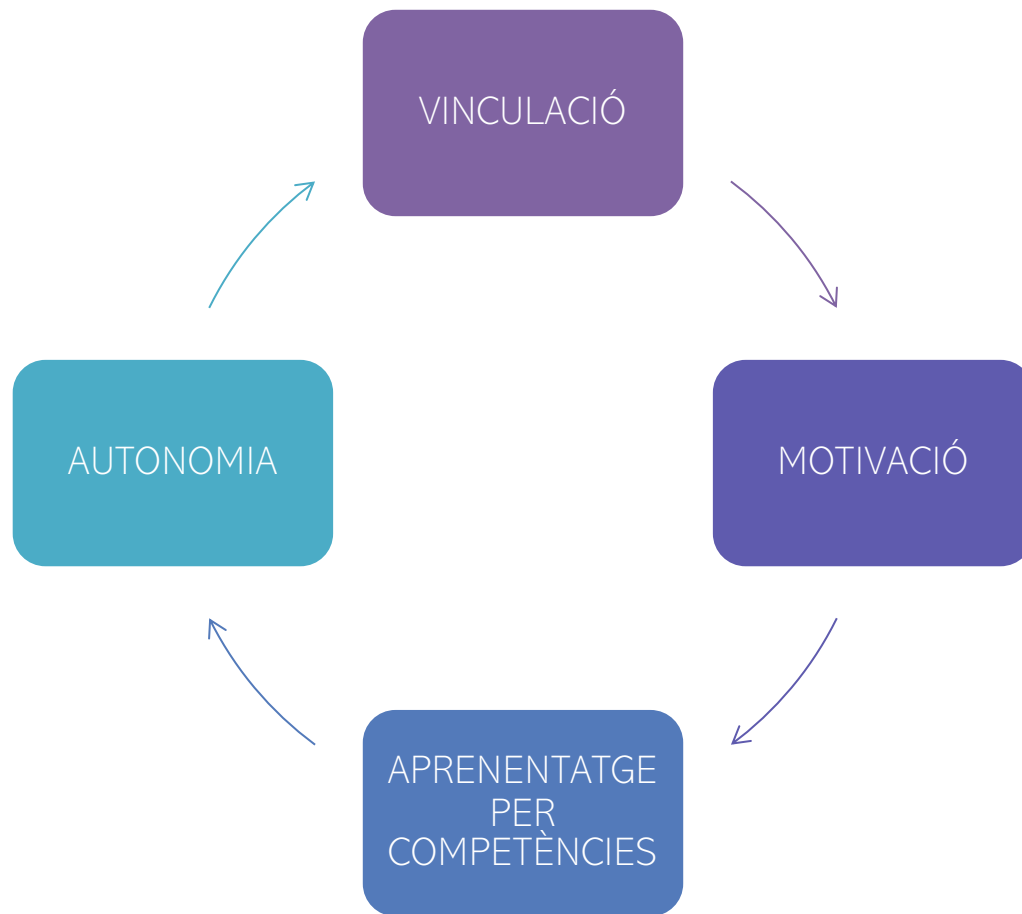

I ARA?

- Disseny del procés de recollida d'evidències
- Curs 2022-2023 IMPLEMENTACIÓ DEL PLA i recollida d'evidències per al posterior anàlisi

PLA D'ACCIÓ PER A CADA CENTRE

FORTALESES COOPERATIVA ES LICEU

AVALUACIÓ PER COMPETÈNCIES

MOTIVACIÓ

APRENTATGE
COMPETENCIAL

PRÀCTIQUES DOCENTS ESTRUCTURADES

FORTALESES COOPERATIVA ES LICEU

AVALUACIÓ PER COMPETÈNCIES

MOTIVACIÓ

- ✓ Professorat com a referent del perfil professional
- ✓ Suport constant a l'alumnat
- ✓ Atenció a la diversitat: potenciar les capacitats individuals
- ✓ Accions per a la vinculació a nivell d'aula i de centre

PRÀCTIQUES DOCENT

- ✓ Equip docent cohesionat, motivat i coordinat
- ✓ Cura en la selecció de tutors de grups

Competències

Alumnat

VINCULACIÓ

Prof

APRENTATGE COMPETENCIAL

- ✓ Ensenyament-aprenentatge basat en competències
- ✓ Avaluació per rúbriques competencials: socials i professionals
- ✓ Flexibilització dels processos d'e-a
- ✓ Autonomia progressiva
- ✓ Lligam amb les pràctiques, selecció de centres i tutors/tutores de pràctiques

MOTIVACIÓ

Alumnat
desmotivats/desinformat
Que no és la 1a opció
Orientació inadequada
Alumnat divers i amb
necessitats de suport

VINCLE

Desvinculació amb el
professorat, l'aula i el
centre
Càrrega emocional
Ràtios elevades

APRENENTATGE

(competències, autonomia, suport)

Mancances competencials
Manca d'autonomia

PLANIFICACIÓ D'ACCIONS

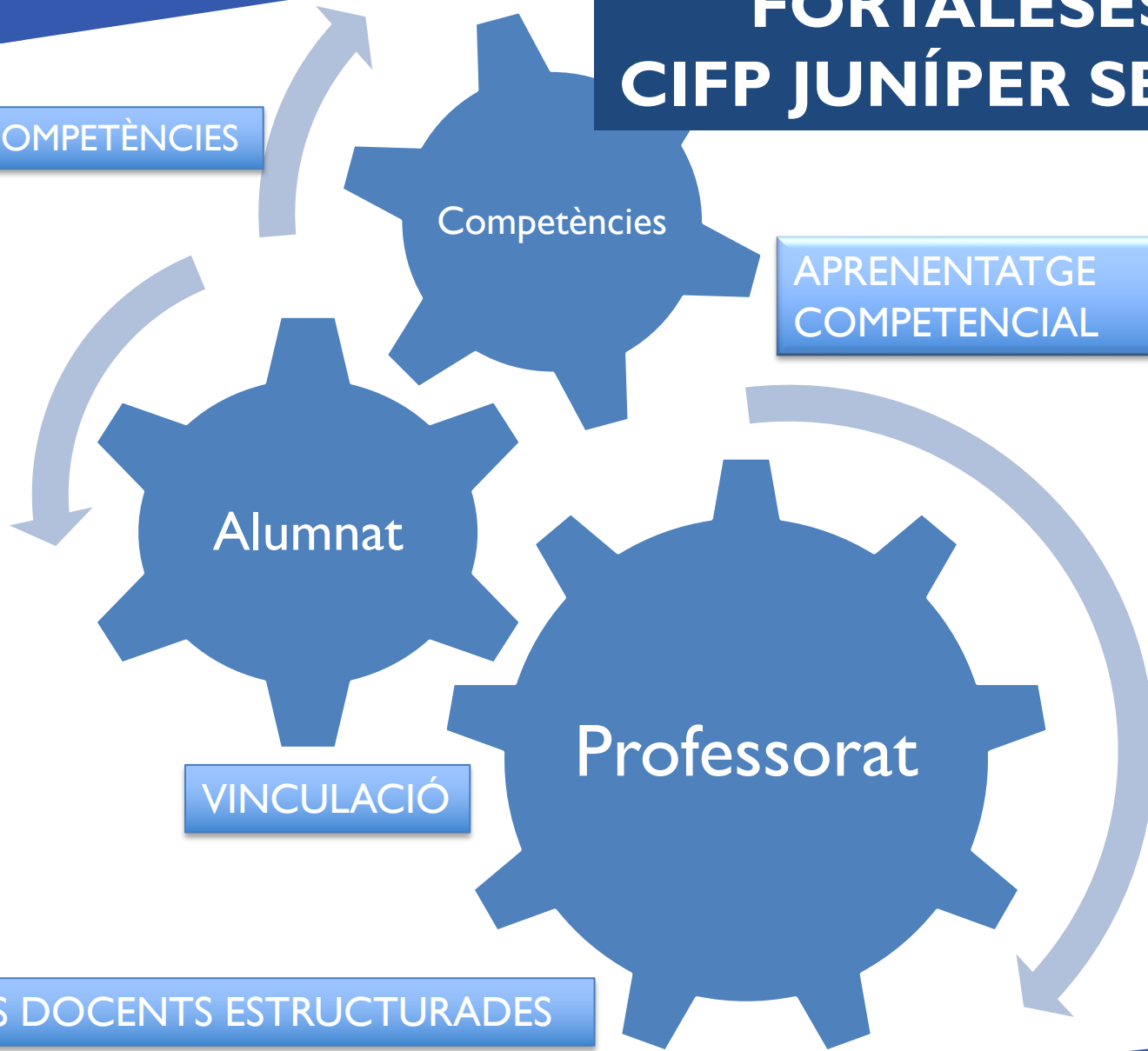
Orientació més present i
especialitzada
Reorganitzar els suports,
els agrupaments
Flexibilitzar els mòduls,
les trajectòries
Tallers entre cicles, entre
cursos, entre etapes

Dinàmiques d'aula i de
centre
Seguiment
individualitzat i
tutories de
seguiment
Acompanyament
emocional

Guies per fomentar
l'autonomia progressiva
Treball de les
competències bàsiques
Avaluació competencial
per rúbriques
Intervenció amb les
famílies

AVALUACIÓ PER COMPETÈNCIES

MOTIVACIÓ

APRENTATGE
COMPETENCIAL

VINCULACIÓ

PRÀCTIQUES DOCENTS ESTRUCTURADES

AVALUACIÓ PER COMPETÈNCIES

MOTIVACIÓ

- ✓ Molta motivació als períodes de pràctiques
- ✓ Instal·lacions i materials motivadors i de qualitat
- ✓ Adquisició d'autonomia progressiva
- ✓ Gran part de l'alumnat hi és com a la opció

Competències

APRENTATGE COMPETENCIAL

- ✓ Ensenyament-aprenentatge basat en competències
- ✓ Avaluació per rúbriques competencials: socials i professionals
- ✓ Flexibilització dels processos d'e-a

ALUMNAT

Prof

PRÀCTIQUES DOCENT

- ✓ Professorat motivat
- ✓ Pla d'acció tutorial
- ✓ Orientació present i especialitzada
- ✓ Metodologies actives
- ✓ Equip directiu amb lideratge

MOTIVACIÓ

Alumnat
desmotivats/desinformat
Orientació prèvia
inadequada
Alumnat divers i amb
necessitats de suport

VINCLE

Desvinculació amb el
professorat, l'aula i el
centre
Càrrega emocional
Ràtios elevades

APRENTATGE

(competències, autonomia, suport)

Mancances competencials
Manca d'autonomia

PLANIFICACIÓ D'ACCIONS

Orientació més present i
especialitzada
Pla d'acció tutorial
Flexibilitzar els mòduls,
les trajectòries

Dinàmiques d'aula i de
centre
Formació del
professorat tutor
Acompanyament
emocional

Guies per fomentar
l'autonomia progressiva
Treball de les
competències bàsiques
Avaluació competencial
per rubriques: canviar
model d'informe
Cursos zero

Estratègies d'acció per explotar

Autonomia

Competències

Relacions

- Orientació present
- Intercanvi de professorat entre etapes
- Professorat-tutor
- Alumnat formador a etapes diferents
- Alumnat orientador
- Clima d'aula, sortides, excursions, dinàmiques...
- Protocol de tutories
- Acompanyament emocional

- E-A i avaluació per competències
- Informes d'avaluació per competències i tutoria de retorn, feedback formatiu
- Metodologies docents actives
- Cursos zero
- Suport, desdoblaments

- Guió de feina a les tasques
- Classes estructurades
- Progressió en estructura i dificultat
- Tutories: organització, hàbits d'estudi
- Flexibilitzar mòduls
- Límits a l'alumnat: protocol de disciplina

Resultats i línies de continuïtat

Importància de la pràctica docent en el rendiment acadèmic i en els processos d'abandonament

Importància de les accions contextualitzades a cada centre

Importància dels processos continuats de canvi i de la sostenibilitat dels mateixos

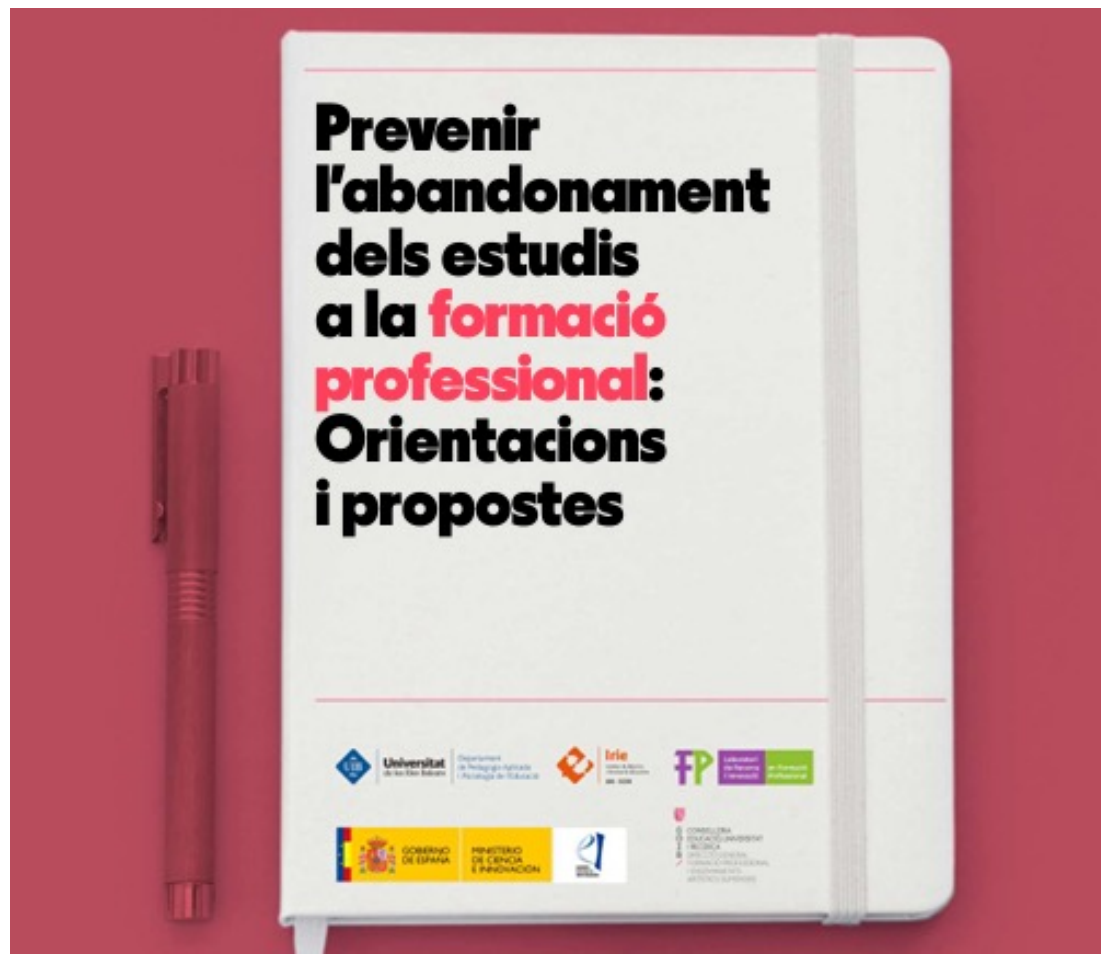
La intervenció en accions que tenen conseqüències en la pràctica docent però que no en són pròpies (orientació, nivell competencial de l'alumnat, perfil del professorat)

Les accions destinades a:

- La vinculació professorat-alumnat; alumnat-alumnat; alumnat-centre
 - L'atenció individualitzada, la tutoria entre iguals o entre alumnat
 - L'atenció a la diversitat
 - L'acompanyament emocional
- El treball per competències:
 - En el procés d'e-a: metodologies docents, lligam amb la pràctica professional, coordinació docent
 - En el procés d'avaluació i feedback
 - Autoregulació i la consciència competencial (lligada a autoestima i autoconcepte)
- L'autonomia de l'alumnat
 - En un perfil canviant
 - Progressiva i acompanyada
- Tot recau en la **MOTIVACIÓ**, com a factor preventiu
 - Extrínseca vs intrínseca

Beneficis i transferència del projecte:

1. Aportar evidències sòlides sobre la prevenció de l'abandonament de la formació professional.
2. Promoure la generalització de pràctiques educatives d'èxit per reduir l'abandonament dels estudis a la formació professional.
3. Contribuir a la visibilització de la FPB i la FPGM i al reconeixement de la gran tasca docent que s'hi està duent a terme.

www.prevenirabandonofp.uib.es

Laboratori
de Recerca
en Formació

i Innovació
Professional

@LaboratoriFP

f.salva@uib.es

carme.pinya@uib.es